

VAR ÄR BUDDHA

**Detta är den sista bok som Dr. K. Sri Dhammananda
Nayaka Maha Thera skrev**

**1:a e-utgåvan 11 september 2006
av Buddhist Channel
www.buddhistchannel.tv**

Översättning: Kerstin Jönhagen

Var är Buddha?

Folk ställer alltid frågan: "Vart gick Buddha eller var lever han nu?" Det är en svår fråga att svara dem som inte har utvecklat en andlig attityd till livet. Det beror på att alla tänker på livet på ett världsligt sätt. Det är svårt för folk att förstå en buddhas tänkande. Missionärer vänder sig till buddhister och säger att Buddha inte är en gud, han var en människa. Han är död och försvunnen och vad kan någon vinna på att vörda en död människa? Men vi måste förstå att Buddha kallas *Sattha Deva-manussanam*, gudars och människors lärare. Även gudarna som har problem vänder sig till Buddha för att få hans råd. Sedan förklarar de att deras gud lever och därför bör alla be till Honom i stället.

Enligt vetenskapen har det tagit miljontals år för oss att utveckla vårt sinne och förstånd. Innan människornas sinnen var fullt utvecklade blev de medvetna om att det finns naturkrafter. Eftersom de inte kunde förstå hur naturen fungerade, började de att tro att det måste finnas någon som skapar och upprätthåller skapelsen. För att hjälpa andra att förstå denna idé omformade de denna kraft till form och framställde den fysiskt som statyer och bilder. Dessa "andar" eller krafter var viktiga för att få människor att göra goda och inte alltför dåliga handlingar och för att belöna dem om de var goda. Vi är alltid rädda, bekymrade, misströstande och osäkra så vi behöver någon att vara beroende av för vårt beskydd. Kanske förvandlades denna kraft till en enda Gud. Nu blev människor beroende av Gud i allt. Det är därför de försöker att införa idén om en evig själ som avlägsnar sig härifrån och finns kvar i himlen för evigt. Detta är att tillfredsställa begäret efter evig existens. Men Buddha säger att allt som blir till är föremål för förändring, förfall och utplåning.

När vi analyserar Buddhas liv, ser vi att han aldrig presenterar sig själv som en gudsson eller som ett sändebud från gud utan som en upplyst religiös lärare. Inte heller presenterades Buddha som en inkarnation av en annan Buddha. Buddha är inte skapad av en annan Buddha så Buddha är inte reinkarnation av en annan Buddha. Han är en individ som under en lång period, liv efter liv, utvecklade och förfinade alla de betydelsefulla egenskaper, dygder och den visdom, som vi kallar *paramis* eller fulländningarna. När han fulländat alla goda egenskaper nådde han upplysning, vilket innebär en fullständig förståelse av hur universum fungerar. Han upptäckte att det inte fanns någon Gud som skapat universum.

Folk frågar hur Buddha kunde nå upplysning utan hjälp från någon gud. Buddhister menar att varje människa kan utveckla sinnet till att förstå allt. Ordet *manussa* översätts med "människa" i många språk. Men ordets betydelse är sinne. Därför innebär *manussa* en människa som kan utveckla och förfina sinnet så mycket att hon når upplysning. Inte ens gudar kan bli en buddha eftersom de inte kan utveckla sina sinnen. De njuter av världsliga njutningar, har frid och mår väl men deras tankekraft är klen. Endast en *manussa* eller människa kan bli en Buddha eller Upplyst. När folk säger att Buddha inte är en gud, skall vi inte försöka bevisa att han är det. Om vi försöker bevisa det kommer vi faktiskt långt från vad begreppet upplysning innebär. En del förklarar att deras gudar har gett ett budskap till mänskligheten. Om detta budskap är avsett för alla människor i hela världen, varför förklarar då inte guden sitt budskap öppet i stället för att röja det för en enda människa? Buddha uppmanade ingen att tro på något eller sade att han fått uppmaning av en högre makt att förkunna sitt budskap.

En dag kom en kristen präst och träffade mig för att diskutera buddhism och frågade: "Kan du egentligen tala om för mig vad buddhister tror på?" Då sade jag rent ut att buddhister inte "tror" något. Då visade han på min bok "Vad buddhister tror" och frågade varför jag skrivit den. Jag svarade: "Att jag skrivit denna bok är för att du ska läsa den och se om det finns något för dig att tro". "I så fall" frågade han, "kan du säga mig vad buddhister gör?" Jag svarade honom att Buddha gett svaret på den frågan. Buddha har sagt vad vi ska göra. I stället för att tro, måste man utöva *pariatti*, *patipatti* och *pativeda*. (teori, praktik och förståelse). Det finns tre vägar att praktisera. Först måste vi försöka förstå att vi inte blint måste tro något som vi inte kan förstå. Buddha säger att vi först måste försöka att förstå.

I läran om Den Ädla Åttafaldiga vägen är den första punkten *sammaditthi*, rätt förståelse. Buddha började sin undervisning genom att uppmana sina efterföljare att utveckla rätt förståelse i stället för blind tro. När vi lärt dhamma får vi kunskap om Buddha och hans lära. Sedan ska du praktisera vad du lärt. Om du inte förstått kommer du att skapa idéer efter dina egna föreställningar. Buddhas råd var att praktisera med förståelse det du lärt dig. När du praktiserat erfar du resultatet eller effekten. Då kommer du att veta att det är sanningen. Buddha undervisade om tre metoder, lära, förstå och praktisera. Detta är vägen för att leva i denna värld och att få slut på lidande. Vi kan förstå att Buddhas väg att presentera religion inte betydde att få oss att tro något utan att lära, praktisera och erfara resultaten.

Till exempel sade Buddha att du måste vara vänlig och hederlig. När du förstått läran försöker du utöva den och sedan kommer alla att uppskatta dig när de ser att du är vänlig och hederlig. Ingen vill ofreda eller klandra dig, utan respektera dig. Det är det goda resultat som du erfar. Samtidigt säger Buddha att du måste försöka att förstå beroende på nivån i din upplevelse. Du kan själv testa resultaten av ditt utövande. Du förstår varför en del saker är rätt och en del är fel och du rättar dig sedan inte efter detta på grund av order eller kommando från himlen. Du har ett tänkande sinne och normalt förnuft för att förstå. Din förståelse och din egen upplevelse är tillräcklig för att förstå vad som är rätt och fel. Buddha uppmanade till exempel inte till att förgöra andra levande varelser. Han presenterade inte detta som en religiös lag, för en klok människa vet att dödande är en grym handling. Det är inte svårt att förstå varför det är dåligt, för när någon försöker döda oss tycker vi säkert inte om det. Vidare sade han att om värdefulla saker blivit stulna från dig, hur skulle du då känna? På samma vis är det att om vi stjälar från andra så tycker de inte heller om det. Det är inte nödvändigt att ta order från någon gud eller Buddha eller Jesus för att förstå denne enkla princip. Religiösa lärare uppstår i världen för att påminna oss om vad vi försummat eller glömt. Din egen upplevelse och förståelse är mer än nog för att du ska veta varför saker är rätt eller fel.

Buddha uppmanade människor att tänka och förstå. Vi har känsla för resonemang. Vi har sunt förnuft till skillnad från andra levande varelser som också har ett sinne men som inte kan tänka rationellt. Deras sinnen är begränsade till att hitta föda, någonstans att ta skydd och sensuella njutningar. De kan inte utveckla sina sinnen mer. Men människor har ett sinne som kan tänka och förstå till maximal nivå. Det är därför vetenskapsmän har förklarat och upptäckt så mycket som vi aldrig hört om förut. Det finns inga andra levande varelser i denna värld som kan utveckla sinnet så mycket. Därför kan bara en människa bli en Buddha. Bara genom att utveckla sina sinnen kan en människa nå upplysning. Buddha sade oss att handla efter egen erfarenhet. Då kan vi uppleva resultat. Andra stora religioners anhängare säger "Må Gud beskydda dig", men buddhister hälsar sällan andra genom att säga "Må Buddha beskydda dig". Men de reciterar "*Buddham saranam gacchami*" vilket betyder "Jag tar min tillflykt till Buddha". Om de tror att man kan ta tillflykt till Buddha, ja, då hälsar de naturligtvis inte andra med "Må Buddha beskydda dig"? Buddha uppmanade också människor att påminna sig honom när de är rädda.

Vårt ämne är alltså "Var är Buddha". Kan man säga att han är i himlen eller att han lever i nibbana eller någon annanstans? Vart gick han? Vi måste komma ihåg att allt vi frågar om utgår från en världslig aspekt. Efter sin upplysning sade Buddha "*ayamantimajati natthidanipunabavo*", detta är min sista födelse och det finns ingen mer förnyad tillblivelse. Jag har redan stoppat tillblivelse från att uppstå igen och igen i denna värld, liv efter liv, och ändlöst lidande. Njutning och nöjen som människor upplever är tillfällig mental tillfredsställelse som uppstår under en kort tid och skapar otillfredsställelse.

Under en livstid upplever vi fysiskt och mentalt mycket lidande, ångest, problem, smärta, svårigheter, katastrofer och otillfredsställelse. Det finns ingen i hela världen som kan säga att de är tillfredsställda med detta liv. Alla klagar och knotar över fysiska eller mentala problem. När Buddha förstod detta stoppade han återfödelse. Detta kallas frälsning. Frälsning betyder frihet från fysiskt och mentalt lidande. Eftersom vi finns till i fysisk eller annan form kan vi inte besegra vårt fysiska och mentala lidande. Om vi inte tycker om att lida är det det bästa därför att stoppa denna födelse. Vi har begär efter existens. Detta begär och fastklamrande är mycket starkt i vårt sinne. Men vi vill finnas till trots dessa lidanden och problem, smärta och

sjukdomar och många andra problem som beror på begär och villfarelse. Se bara vad som händer i världen. Hela världen är ett slagfält och jorden runt skapar människor våld och blodsutgjutelse, krig och förstörelse. Djur lever utan att skapa sådana onödiga problem. När de är hungriga fångar de en annan levande varelse, tillfredsställer sin hunger och lägger sig att sova. Men människor kan inte bli tillfredsställda utan har begär efter så mycket annat. Begär och fastklamrande är så starkt i det mänskliga sinnet. Därför uppstår avundsjuka, fiendskap, hat, illvilja, grymhet och ondska. Andra levande varelser utvecklar inte grymhet i denna utsträckning.

Människor har en religion. Religion innebär inte bara tillbedjan och bön utan också att hjälpa andra levande varelser genom att hålla borta onda tankar så att vi kan hjälpa andra. Hängivenhet i religion är viktig men det räcker inte för att utveckla sinnet till rätt förståelse eller visdom. Före Buddhas död samlades många människor för att offra blommor och visa sin vördnad för honom. Buddha bad dem återvända för att i stället praktisera åtminstone ett råd han gett. Då skulle de verkligen vörda Buddha.

Nu förstår du vad Buddha ville. En religiös livsväg är inte bara att be utan att följa de uppmaningar han gett. En gång kom en munk som hette Bakkula och satte sig framför Buddha och betraktade honom varje dag. En dag frågade Buddha honom: "Vad gör du här?" Han sade: "När jag betraktar din fysiska kropp blir jag mycket lycklig". Då sade Buddha: "Bakkula, när du betraktar denna smutsiga, orena, förgängliga fysiska kropp, vad vinner du då? Du underhåller bara din känsla, du får aldrig kunskap eller förståelse utan underhåller din känsla. Du kan inte se den verkliga Buddha i den fysiska kroppen." Sedan sade han: "Bara den som förstår Dhamma som den undervisats av Buddha ser den verkliga Buddha". Den verkliga Buddha visar sig i sinnet när vi förstår vad Buddha undervisade. Då kan du förstå att Buddha inte var speciell beträffande den fysiska kroppen. I Indiens historia fanns det under nära 500 år ingen bild av Buddha därför att han inte uppmanade någon att resa en bild av honom själv. Det var grekerna som skapade buddhabilder och andra former av religiösa symboler. Nu har förstås olika former av buddhabilder spritts över hela världen.

Några andra religioners anhängare fördömer oss som idoldyrkare. Men faktiskt vet de inte vad buddhister gör. Några hundra år efter Buddha fanns en berömd munk. Upagutha. Han var en mycket populär förkunnare. När han höll tal, samlades tusentals människor. Mara, den onde, blev mycket olycklig eftersom fler och fler människor blev religiösa.

Maras är inte levande varelser utan starka mentala hinder för att gå en religiös livsväg. Mara är den Onde personifierad. Denna Mara började att framföra mycket tilldragande föreställningar, dansade, sjöng och roade sig framför templet. Då vände sig folket för att se på Mara. Ingen kom för att lyssna till Upaguthas tal. Upagutha ville lära Mara en läxa så han gick också för att se på föreställningen. När den var slut, sade Upagutha att han verkligen uppskattade den. "Av uppskattning för din föreställning vill jag lägga en krans om din hals". Mara blev mycket stolt. När Upagutha trädde kransen runt hans hals kände Mara att kransen drogs åt hans hals som en pytonorm. Han försökte att dra bort den, men kunde inte. Då gick han till Shakra, gudarnas kung och bad honom om hjälp att ta bort kransen. Shakra försökte också men inte heller han kunde få bort den. Då gick han till Brahma, som betraktades som skapelsen gud och bad honom ta bort kransen. Även han försökte men kunde. Då sade Brahma att den ende som kunde ta bort kransen var den som lagt den om hans hals. Så Mara måste gå tillbaka till vördade Upagutha och be honom ta bort den, annars skulle han dö. Då sade Upagutha: "Det är inte svårt men jag kan bara göra det på två villkor. Det första är att du måste lova att du i framtiden inte ska störa någon av våra religiösa verksamheter". Mara samtyckte. "Det andra är för att du har sett Buddha vid många tillfällen när du försökt störa honom fast du lever några hundra år efter Buddha. Du har övernaturliga krafter att förstå dig till hans fysisk form". Mara sade: "Ja, jag kan göra det om du lovar att inte vörda mig när jag visar mig som Buddha eftersom jag inte är en helig människa!" Då sade Vördade Upagutha: "Jag kommer inte att vörda dig". När då Mara uppenbarade sig som en verklig Buddha, visade Vördade Upagutha honom sin respekt. Då skrek Mara att du lovade att du inte skulle vörda honom. Då sade Upagutha: "Jag vördade inte Mara, jag vördade Buddha".

Detta är ett mycket bra exempel när man ska tala om för andra betydelsen av att visa respekt

inför en buddhastaty. När du visar sådan respekt kan du också använda statyn som ett meditationsobjekt. Det innebär inte att vörda en idol. Genom denna symbol bjuder du in Buddha till sinnet. Det är en religiös symbol. Hur buddhastatyn tilltalar det mänskliga sinnet kan vi förstå av följande händelse. Under andra världskriget i Burma fann arméns befälhavare en vacker liten buddhastatytt. Den tilltalade honom mycket. Han sände den till Winston Churchill, Englands premiärminister då, med en anteckning "Sätt denna statyett på Ert bord. Varje gång Ni har bekymmer eller är oroad så betrakta Buddhas ansikte. Jag tror att Ni kommer att bli lugn i sinnet."

Nehru, den tidigare premiärministern i Indien, arresterades av den brittiska regeringen. När han satt i fängelset hade han en liten buddhastyett i sin ficka. Han tog fram den och satte den på bordet och betraktade den och tänkte: "Trots så många bekymmer, problem och svårigheter i denna värld kunde Buddha behålla sitt leende, varför inte följa denne stora man?"

Anatole France, den franske författaren, besökte London Museum och såg för första gången i sitt liv en buddhastaty. När han betraktat denna sade han: "Om gud har kommit ned från himlen till denna jord är han ingen annan än denna gestalt." Dock är en bild inte det viktigaste. Många praktiserar Buddhas lära utan någon bild. De känner sig inte tvingade att ha någon. Vi vördar inte, vi tillber inte, vi begär inget från statyn utan vi vördar och respekterar denna bild av en stor religiös man.

En av våra medlemmar hade haft en buddhastaty i sitt hem i 45 år. En dag kom några missionärer och sade honom att han vördade djävulen. Detta är förvånande för i 45 år hade han vördat buddhastatyn och visste inte vad han skulle säga när folk fördömde det. Detta är vekt hos en del buddhister. De följer tradition, de vördar, ber, offerar, reciterar men de försöker inte förstå Buddhas lära. Du kan förstå och utöva Buddhas lära med eller utan en buddhastaty, eftersom den fysiska kroppen inte är Buddha.

Enligt den buddhistiska mahayanatraditionen finns det tre buddhakroppar eller kayas: sambhogakaya, nirmanakaya och dharmakaya. (*Sanskrittermer. "Sambhogakaya eller Välsignelse-kroppen, ibland kallad Belönings-kroppen eller Hänförelse-kroppen; Buddhan försedd med oändliga attribut av välsignelse erhållna genom övning som Bodhisattva. Framträder endast för Bodhisattvas.*

Dharmakaya eller essens-kroppen, Buddhan som ren Dharma eller Sådanhet, dvs den Absoluta eller andliga kroppen. Synlig endast för Buddhor.

Nirmanakaya, Förändringskroppen eller Återfödelsekroppen, Buddhas kraft att förvandla sig själv och framträda för 'vanliga' troende i valfri form när han manifesteras i världen i avsikt att rädda dem". Citat från: <http://www.taozen.se/bsII.htm> Övers. anm)

Buddha använde både sambhogakaya och nirmanakaya när han åt, sov, gick, talade, gav råd och undervisade. Alla dessa verksamheter gjorde han med den fysiska kroppen. När Buddha nådde *paranibbana* försvann dessa två kroppar. Men Buddhas dharmakaya eller dharmakropp kan aldrig försvinna. Enligt mahayanaskolan är Buddha Amitabha i sukavati, det rena landet. De som reciterar hans namn i respekt och vördnad kommer att födas i det rena landet och senare få tillfälle att nå *nibbana*. Enligt deras sätt att tänka och tro ger denna idé mycket hopp och tillit till att Buddha fortfarande lever tills varje levande varelse når den slutliga frälsningen.

Buddha har sagt: "Vare sig en Buddha framträder eller inte existerar dhamma för alltid i denna värld". När en Buddha framträder förstår han att människor har glömt den verkliga dhamma. "Denna dhamma som jag förstod är inte en ny dhamma skapad av mig", sade Buddha. Denna dhamma har alltid funnits men människor har misstolkat den, skapat fel åsikter efter sina egna föreställningar och totalt smutsat ner dhammas renhet. Det händer även i dag, 2 500 år efter det att Buddha visade sanningen hos dhamma. Människor utför mycket ont i många länder i Buddhas namn. Det är inte bara att de verkligen inte följer de råd Buddha gav utan de inför sina traditionella kulturella bruk blandade med buddhism och presenterar det som buddhism. Som buddhister måste vi försöka lära oss vad Buddha undervisade och försöka praktisera vad Buddha undervisade för att finna vår frälsning.

Folk frågar var Buddha finns. Att praktisera buddhism innebär inte att det är nödvändigt att veta var Buddha finns eller vart han gick. Någon har till exempel upptäckt elektriciteten. Måste

vi veta var den person som upptäckte den finns eller från vilket land han kom och hans namn? Vår uppgift är att använda elektriciteten. Å andra sidan kan de som upptäckt atomerna och atomenergin använda denna energi i konstruktiva eller destruktiva syften. Så vi måste använda denna energi på rätt sätt. Det är egentligen inte nödvändigt att veta vem som upptäckte den. Människor har uppfunnit datorer och television men vi måste inte kunna deras namn och detaljer om dem, vår uppgift är att använda uppfinningarna

På samma sätt frågar vi inte var Buddha finns eller vart han gått. Om dhamma som han undervisade, är sann, giltig och verksam, varför är det då nödvändigt att veta var Buddha finns. Buddha sade aldrig att han kunde skicka oss till himmel eller helvete. Buddha kan säga dig vad du själv kan göra eller inte göra för att nå frälsning, det är det enda han kan göra. Han kan inte göra något för dig. Din uppgift är att praktisera vad Buddha undervisat. Andra säger att gud kan tvätta bort människornas synder. Buddha sade aldrig att synd skapas av en person och tvättas bort av en annan. Varken Buddha eller gud kan göra det. När en människa håller på att dö och säger att hon tror på gud efter alla synder hon gjort, kan gud då ta bort hennes synder? Du har till exempel ett hetsigt humör men vet inte hur du ska bli av med det, så du går till gud och ber honom att ta bort ditt grymma sinne. Tror du någon gud kan göra det? Du går kanske till Buddha, ber honom att ta bort ditt grymma sinne. Men inte heller Buddha kan göra det. Buddha kan bara tala om för dig hur man tar bort ilska av egen kraft. Ingen kan hjälpa dig utom du själv genom din förståelse. Du själv måste förstå "denna ilska är farlig, den kan skapa massor av problem och svårigheter och skada och oroa andra. Jag måste försöka minska ilskan genom att använda min mentala energi och skapa stark beslutsamhet att ta bort ilska från sinnet". Så Buddha eller gud kan inte tvätta bort synder som vi begått, bara vi själva kan göra det. Buddha har gett ett gott råd. Om en människa har begått en ond handling och skapat dåligt kamma kan hon inte bli fri från effekterna genom att be till gud eller Buddha. Men när hon förstått de onda handlingarna måste hon sluta att göra om det. Du måste skapa stor beslutsamhet i sinnet för att skapa mer och mer god kamma.

Angulimala, till exempel, hade mördat 999 människor. När Buddha förstod detta gick han för att träffa honom. Angulimala tänkte döda Buddha eftersom han då skulle bli klar med ettusen mord. Hans löfte var att döda ettusen så han blev mycket lycklig då han såg Buddha och försökte fånga honom. Någon gång utförde Buddha ett litet mirakel. Och när han förstod att det var svårt att kontrollera denna man genom undervisning, gick Buddha på normalt sätt och lät Angulimala springa. Trots att han sprang över sex km kom han inte närmare Buddha. Då bad han Buddha att stoppa och Buddha visste att det var dags att tala till honom. Buddha sade: "Jag har redan stoppat, du är den som springer". Angulimala sade: "Hur kan du säga att du har stoppat, jag såg att du gick": Buddha svarade: "Att jag har stoppat betyder att jag har stoppat att döda eller förgöra andra levande varelser. Att du är den som springer betyder att du fortfarande begår onda handlingar. Om du stoppar att springa kan du fånga mig". Då sade Angulimala: "Jag förstår inte vad du säger" Då sade Buddha: "Jag har stoppat att döda, döda som du vill göra just nu, det är betydelsen av att springa. Du springer i samsara" Då förstod Angulimala att han gjorde orätt och beslöt att följa Buddha och han blev munk och började meditera. Senare blev han en arahant. Dåligt kamma hade inte möjlighet att drabba honom. Detta är vad Buddha sade. Buddha undervisade om denna metod att övervinna resultatet av dåligt kamma inte genom att be till någon gud utan att utföra fler och fler goda handlingar.

Om vi säger att Buddha lever någonstans i universum i fysisk form går det emot Buddhas lära. Om vi å andra sidan säger att han inte lever någonstans i universum i fysisk form blir många människor olyckliga för de har begär efter existens som inte kan tillfredsställas. Därför säger de att det är intighet. Det är inte intighet, det är slutet på fysiskt och mentalt lidande och upplevelse av nibbana eller frälsning. Å andra sidan finns det människor som verkligen behöver bilder av Buddhas fysiska form för att lugna sitt sinne, minska spänning, rädsla och oro. Men det är inte rätt att säga varken att Buddha lever eller inte. Om Buddhas lära gör det möjligt för oss att uppleva frid och tillfredsställelse i vårt liv så är det mer än nog. Ta till exempel en läkare som har upptäckt en mycket effektiv medicin. Om medicinen är tillgänglig och om den kan bota sjukdom, är det då nödvändigt för oss att veta var denna läkare finns och om han fortfarande lever eller inte? Det viktiga är att bli av med sjukdomen genom att ta medicinen. På samma sätt är Buddhas lära mer än nog för oss för att bli av med lidandet. Buddha har gett oss rätten att tänka fritt för att förstå om något är fel genom att använda

vanligt förnuft för att förstå den verkliga naturen hos ting som kommer till.

Å andra sidan finns inget någonstans i universum som existerar utan förändring, utan förfall och utan utplåning eftersom allt är en sammansättning av element, energier och mentala och karmatiska energier. Därför är det omöjligt för alla dessa energier att finnas kvar utan förändring. Om du kan förstå detta då kan Buddhas lära hjälpa dig att möta problem och svårigheter, att besegra otillfredsställelse. I annat fall kommer vi att möta fysiskt och mentalt lidande, otillfredsställelse och missnöje. Vi måste handla vist för att bli av med våra problem. Det är svårt att enkelt bli av med problem genom bön och vördnad för någon, endast genom att förstå naturen hos våra problem och svårigheter och orsaken till dem kan vi bli av med dem.

Många frågar vart Buddha for. Om folk säger att han har gått till nibbana då tänker de sig nibbana som en plats. Nibbana är inte en plats, det är ett mentalt tillstånd att nå för att uppleva vår slutliga frälsning. Vi kan inte säga att Buddha gått någonstans eller Buddha lever utan att han erfar nibbanas sällhet och livets slutmål.

Så det bästa svaret på frågan "Var är Buddha?" är att Buddha finns i det sinne som förstått den Yttersta Sanningen